

Vetovavan anatomia

■ Vapoja ja keloja tehdään yhä tarkemmin erilaisia kalastustapoja tai -tekniikoita varten. Tämä pätee vähintään yhtä paljon vetouisteluun kuin heittokalastukseenkin.

Tarjolla on esimerkiksi lohenuisteluun tarkoitettuja vetovapoja, jotka on suunniteltu käytettäväksi joko syvätäkiloiden, syväinlevyjen tai lyijy- ja terässiimojen kanssa. Tai hauen täsmänuisteluun soveltuvia malleja, jotka poikkeavat selvästi muista vavoista.

Takilavavat

Takilavavoissa yleissuuntaus on käynyt niin meillä kuin Pohjois-Amerikan Suurten järvien alueella kohti lyhyempiä pituuksia. Yhdeksän jalan (2,7 m) mittaiset takilavavat alkavat olla jo harvinaisuuksia, sillä takilavapojen pituus on vakiintunut 2,4–2,5 metriin. Lyhenemiseen ovat vaikuttaneet vapojen helpompi kuljetettavuus ja käsiteltävyys veneessä.

Atlantin takana lyheneminen on ollut jopa vielä voimakkaampaa. Siellä monet oppaat ovat siirtyneet käyttämään 1,8–2,1 metrin mittaisia, pääosin yksiosaisia takilavapoja, joita on helppo säilyttää valmiiksi kasattuina veneiden lukittavissa hyteissä.

Samaan aikaan takilavavat ovat jäykistyneet. Osaksi tämä johtuu siitä, että monien suomalaisten uistelijoiden ohjelmaan kuuluvat vuosittain reissut joko Itämerelle tai Ruotsin V-järville, joilla 10 kilon lohikala ei ole harvinaisuus. Itämerellä lohet ovat parhaimmillaan vielä tuplatan suurempia. Light- tai medium light -merkinnällä varustettu kevyehkö takilavapa on silloin auttamatta alamittainen.

Takilavapojen aihiot ovat yhä selvemmin kärkitoimisia. Jäykkyyden kasvu selittyykin osaltaan tällä. Vielä 80-luvulla oli myynnissä takilavapoja, jotka taipuivat aivan kaksinkerroin kärkei lähes tyven tasolle. Nykyään tällaisia aihioita ei enää tapaa.

Takilavapojen materiaalina lasikuitu on säilyttänyt hyvin asemansa, mutta rinnalle on tullut hiilikuitusekoitteisia komposiittivapoja. Hiilikuidun käyttö tuo aihioon jäykkyyttä, mutta samalla hiilikuidun lisääntyneen kysyntä maailman markkinoilla on nostanut materiaalin hinnat pilviin. Niinpä edullisimmat takilavavat pysyvät jatkossakin

Vetouistelu nousi meillä suosioon reilut kaksikymmentä vuotta sitten. Mitä sinä aikana vetovapojen maailmassa on tapahtunut ja mitä on tulevaisuudessa odotettavissa?

lasikuituisina.

Pelkämästä hiilikuidusta valmistetut vavat ovat herkkiä iskulle ja ylikuormitukselle. Omassa käytössäni on vuosien varrella katkennut puolisen tusinaa hiilikuidusta takilavapaa. Siperia on opettanut suhtautumaan niihin isolla varauksella.

Syväinlevyvavat

Toisen selkeän vetovapojen erityisryhmän muodostavat syväinlevyvavat. Meillä syväinlevyjen käyttö on raksiuistelun myötä päässyt hieinan unohtumaan, mutta tämäkin suuntaus muuttuu varmasti taas jossakin vaiheessa.

väistävät venettä ja kauempana veneestä kulkevat vieheet pyytävät paremmin.

Syväinlevyjen käytössä rapakon takana on toinen erikoisuus, jota meidän vesillämme ei ole kokeiltu oikeastaan ollenkaan. Monofiilin tai mikrokuitusiiman sijaan siellä on hyvin suosittua uittaa syväinlevyjä punotuilla teräsvaijereilla, joiden vetolujuus on 9–13,5 kiloa ja halkaisija 0,30–0,38 mm. Ne leikkaavat vettä huomattavasti nylonisiimoja paremmin.

Mikrokuitusiimoissa on mahdollista päästä vieläkin pienempiin halkaisijoihin, mutta useimpi-

aihiota varten.

Pitemmän päälle kestävämpi vaihtoehto on rissan vaihtaminen kärkirenkään tilalle. Kaikkein hienoimmassa tätä tarkoitusta varten rakennetuissa vavoissa myös muut vaparenkaat on korvattu rissoilla.

Syväinlevyvapojen pituudet ovat tavallisesti 9–10,5 jalkaa (2,7–3,15 m). Useampia syväinlevyjä veneen samalla sivulla uittaessa vapojen pituudet yleensä porrastetaan niin, että syvemmillä ja sivusuunnassa lähemmäs venettä virittetyt vavat ovat lyhyempiä ja ulommat pidempiä.

Pohjois-Amerikan Suurilla järvillä osa uistelijoista on siirtynyt myös selvästi aiempaa lyhyempiin syväinlevyvapoihin. Varsinkin terässiiman jatkona olevia syväinlevyjä uitetaan paljon vain reilun kahden metrin mittaisilla Shimano Talora -vavoilla.

Syväinlevyvavan lyhentämisellä on toki puolensa, mutta itse pidän tärkeänä, että syväinlevy lähtee uimaan reilusti takiloiden sivulta. Vavan lyhentämisestä on tässä vain haittaa. Lyhyen syväinlevyvavan kanssa siima saattaa hangata takilasiimoihin ja tärpin seurauksena voi olla pari katkennutta siimaa.

Jämäkät syväinlevyvavat ovat myös erinomaisia sivuvetovapoja esimerkiksi isompien haukivaapujen uittamiseen. Niissä riittää potku vantterankin kalan tartuttamiseen.

Jo pelkkä syväinlevyjen uittaminen on vavan aihiolle rankkaa ja aallokosta, käänöksistä sekä tarpeista aiheutuu vielä lisärasituksia, joten hiilikuituvapoja on tähän tarkoitukseen tarjolla hyvin vähän. Sen sijaan pelkämästä lasikuidusta pystytään valmistamaan tähän hyviä vapoja, mutta parhaat aihiot ovat yleensä komposiittia eli lasi- ja hiilikuidun sekoitetta.

Plaanerivavat

Varsinaisia plaanerikäyttöön suunniteltuja vapoja ei ole, vaan ne on valittava muiden vetovapojen joukosta. Yleisin valinta kohdistuu jäykkiin takilavapoihin ja toisen ryhmän muodostavat halvat, jäykköt lasikuituvavat.

Jäykät takilavavat ovat lohikalojen uistelussa miellyttäviä käsiteltäviä varsinkin ison kalan kanssa peuhatessa. Ne mahdollistavat myös vapojen joustavan vaihtami-

Parikiloisen taimenen saamisen lohenuisteluun tarkoitettavat vavat ovat turhan järeitä. Suuntaus kulkee kohti kevyempää kalustoa.

Pohjois-Amerikan Suurten järvien alueella syväinlevyjen käyttö on enemmänkin lisääntynyt vesien kirkastuttua vaeltajasiimpukoiden runsastumisen myötä. Monet ovat siellä vähentäneet syvätäkiloiden määrää isoissakin veneissä kahteen kolmeen, kun niitä on aiemmin ollut vedossa 5–6. Syy on yksinkertainen. Vähemmät takilat ovat pyytäneet saman määrän kalaa.

Vapojen määrää on sen sijaan lisätty syväinlevyjen ja plaanereiden käytössä. Kirkkaassa vedessä kalat

en mielestä teräsvaijerit pyytävät paremmin. Syitä on etsitty vaijeriin muodostuvista jännitteistä ja vaijerin ”soimisesta” uistelun aikana.

Teräsvaijeria ei voi käyttää tavalliseen tapaan rengastetulla vavalla. Jos vaparenkaiden keraaminen materiaali on hyvää, selvittää vaihtamalla pelkkä kärkirengas.

Halvin vaihtoehto on käyttää niin kutsuttua Twili Tipiä. Se muistuttaa lähinnä jousen pätkää, jonka läpi teräsvaijeri kuljetetaan. Twili Tipin muovipitimestä on reikä vavan

Kuva: Antti Kähkönen

teen kastiin. Useasta osasta kootta-
viin nk. surf caster -vapoihin, joita
käytetään maailmalla enemmän-
kin heittokalastukseen valtameri-
en rannoilta, ja vaparenkaallisii
teleskooppivapoihin.

Hauen täsmäustelu on varsi-
nainen pitkien vapojen kestopesti.
Siimapituudet ovat lyhyitä, jarrut
tiukalla, vetovauhti on kova ja vie-
heiden tarttuminen pohjaan tai ve-
sikasveihin yleistä. Niinpä lasikuitu
on pitänyt hyvin puolensa näiden
vapojen raaka-aineena.

UL-uisteluvavat

Taimenen, kuhan, ahvenen ja siian
uistelussa pärjätään huomattavan
kevyellä kalustolla. Uistelijat ovat
kuitenkin liikkuvaa porukkaa ja
käyvät myös vierailta vesillä isom-
pien kalojen pyynnissä, jolloin ke-
vyt kalusto jää auttamatta alimit-
taiseksi.

Heittokalastuksessa ultra light
on ollut meillä jo pitkään arkipäi-

▲ **Vetovavat viettävät kala-
miehen kädessä vähemmän
aikaa kuin vapatelineissä.**

◀ **UL-välineet ovat vielä
harvinaisia uisteluveneessä,
mutta siioille ja ahvenille ei
tämän järeämpiä tarvita.**

on vapa väistämättä lujilla.

Tällaiseen käyttöön tarkoitettavat
vavat muistuttavat jäykkydeltään
ja toiminnaltaan lähinnä kevyitä
syväinlevyvapoja. Lyhyemmissä
malleissa on usein merkintä lead-
core (lyijysiima) ja pidemmissä
planerboard (plaaner). Varsinkin
plaanereiden kanssa kaikkein ly-
hyimmät alle kaksimetriset vavat
eivät ole kaikkein helpoimpia.

Täsmäusteluvavat

Hauen täsmäustelu todella pitkillä
vavoilla on uusimpia ilmiöitä. Siinä
käytettävät vavat jakautuvat kah-

sen takiloista plaanereihin tai päin-
vastoin tarpeen vaatiessa.

Pohjois-Amerikan Suurten jär-
vien alueella on yleistynyt kupari-
 ja lyijysiimojen uittaminen
plaanereissa. Näitä painavia metal-
lisiimoja on plaanerin takana 100-
200 metrin pätkä. Kukaan ei oikeas-
taan myönnä erityisesti pitävänsä
kalojen vinsaamisesta veneeseen
kaukaa horisontista, mutta Suur-
ten järvien lähes kristallinkirkaas-
sa vedessä kaukana veneen takana
ja sivulla uitetut vieheet ovat usein
olleet täysin ylivoimaisia kalanpyy-
täjiä.

Pitkä painosiima on paitsi raskas,
se aiheuttaa myös melkoisen vas-
tuksen vedessä. Kun tähän lisätään
plaanerista aiheutuva lisärasitus,

Vetovapatestien menestyjät

■ Erä-lehden sivuilla on vuosien mittaan julkaistu useampiakin vetouisteluvapojen vertailutestejä. Vapasarjojen elinkaaret tuntuvat olevan pidempiä kuin monilla keloilla, joten tässä lyhyt katsaus muistinviriktykseksi testivoittajan ja hyvä ostos -maininnan saaneista vavoista.

Erä 4/97:n syvätakilavapatestin voittajaksi ylsi Shakespeare Ugly Stik Tiger BWD 2200. Lempinimi Sinappitiikeri viittaa vavan likaisen kellertävään väriin. Tämä 2,4-metrinen vapa tunnetaan vieläkin uistelujapiireissä ja itsellänikin on niitä edelleen viisi käytössä. Yli 10 vuoden ikä ei näy vavoissa ja ne kestävät edelleen vertailun mihin tahansa uudempaan takilavapaan. Hyvä ostos -merkinnän samassa vertailussa keräsivät kokolasikuituiset Shimanon TDR 1903 ja 1802.

Seitsemän vuotta myöhemmin takilavapaja testattiin uudelleen. Numerossa 4/04 julkaistun testin voittaja oli jälleen Ugly Stik, mutta tyyppimerkinnältään Gold 3200. Se on aavistuksen Sinappitiikeriä pehmeämpi, mutta muuten hyvin samanlainen kädessä. Hyvä ostos oli taas kokolasikuituinen vapa, tällä kertaa Shakespeare Tidewater TWD 80SS.

Numerossa 9/06 Ari Manninen kahlasii läpi numeroitettavat yli 60 vapaa etsiessään parasta vapasarjaa. Parhaaksi sarjaksi selvisi Shakespearen Ugly Stik Tiger Gold ja parhaan yleisvavan eli plaaneri- ja takilakäytössä toimivan vavan tittelin pokkasi aiemminkin mainetta nauttanut Ugly Stik Tiger Gold 8'. Samassa jättitestissä arvioitiin parhaaksi plaanerivavaksi Ugly Stik Big Fish 7', parhaaksi lyhyeksi takilavavaksi Shimano XFX AX 210 MH DR ja parhaaksi takilavavaksi Ron Thompson Armageddon Downrigger 8'6".

Syväinlevyjen uittamiseen soveltuvia vetovapoja arvioitiin jo Erän numerossa 4/00. Voittaja löytyi tälläkin kerralla Ugly Stikin Tiger-sarjasta. Kolmetrimetrisen vavan mallimerkintä oli BVD 2202. Itselläni on kaksi tällaista vapaa käytössä ja ne kuuluvat edelleen syväinlevyvapojen ehdottomaan elittiini.

Hauen täsmäustelu pitkillä ja koh-
tuullisen jäykillä vavoilla on oma taiteen
lajinsa. Tähän monien kilpauistelijoiden
suosimaan kalastusmuotoon soveltu-
via vapoja vertailtiin numerossa 10/06.
Parhaaksi selvisi karvan alle 6-metri-
nen lasikuituinen Zebco Häijään Kal-
lastustarvike. Hyvä ostos oli testiryh-
män mielestä Shakespeare Tidewater
Outrigger.

**Ari Mannisen "maratontesti"
numerossa 9-2006 antoi erittäin
kattavan kuvan markkinoiden
vetovapatarjonnasta.**

